

Praha, 9. června 2006

Posudek na bakalářskou práci Tamary Kafkové:
***History and Analysis of Democracy Assistance to
Nongovernmental Organizations***

Navržené hodnocení před obhajobou: 32 bodů

Komentář:

Předkládaná bakalářská práce Tamary Kafkové je zajímavá svým tématem, velmi dobrá svým kontextem odborné literatury, vynikající syntézou a systematickým důrazem na neustálý dialog různých argumentů a autorů v průběhu celé práce, plynulá a příjemná stylistikou psaní, nicméně problematická svým celkovým pojetím a hlavními argumenty. Celkově se jedná o práci značně rozpolcenou, neboť v některých aspektech je práce Tamary Kafkové vynikající až nadprůměrná, v jiných je nedotažená a povrchní. Ve svém oponentském posudku se zaměřím nejprve na klady a přínosy této práce, poté zhodnotím a shrnu její problematické aspekty a nedostatky.

Jednoznačně nejlepším aspektem předložené práce je znalost relevantní odborné literatury k tématu a schopnost autorky s texty a jejich argumenty efektivně pracovat. V průběhu celé práce autorka konsistentně zapracovává teze různých stěžejních autorů a autorek a snaží se je uvádět vždy v kontextu a vzájemném dialogu. K jasným kladům práce patří i autorčina schopnost zasadit téma do historického kontextu a poukázat na neustálou proměnu významů konceptu občanské teorie, s níž v průběhu práce pracuje. Zde bych jen podotkla, že sekce věnující se antickému pojetí občanské společnosti na str. 7 je tak krátká a nic neříkající (v podstatě se jedná o jednu větu, jež pouze poukazuje na to, že tento pojem použili již Aristoteles a Cicero), že její význam je téměř nulový. I když by se dalo práci vyčistit i to, že s hlavními mysliteli, jež autorka ke své kontextualizaci využívá, autorka nepracuje přímo, nýbrž používá pouze interpretaci jejich teorií a argumentů současnými shrnujícími autory (zde se jedná hlavně o Bourdieua a Colemana, ale i Marxe či Hegela), v kontextu jejího vynikajícího zpracování těchto autorů a argumentů je možné tuto výtku (na bakalářské úrovni) pominout. I když není zřejmé, z jakých děl těchto autorů autorka čerpala, ani zda je vůbec četla přímo, její práce s argumenty samotnými je více než dostatečná.

K velkým kladům práce patří i autorčina schopnost artikulace, formulace a jasná struktura práce (kde ovšem, velmi podstatně, chybí metodologická část, viz níže). Navíc, autorka práci napsala v naprosto plynulé a akademicky vynikající angličtině, což pro studující FHS rozhodně není samozřejmostí. V tomto ohledu je třeba vyzdvihnout autorčinu schopnost intelektuálně pracovat ve světovém jazyce i v zahraničním akademickém prostředí, jak dokládá kontext psaní samotné práce, jež vznikla během stipendijního pobytu na Bard College ve státě New York.

Za největší nedostatek práce, jež ovlivňuje její celkovou kvalitu a případnou použitelnost, považuji dva propojené aspekty: Za prvé, není absolutně jasné, zda se jedná o práci teoretickou či empirickou. Za druhé, stěžejní a všeobecné závěry práce, jež autorka aplikuje na vývoj a použitelnost teorie občanské společnosti obecně „na celém světě“ (54), jsou založené na velmi povrchně zpracované (a s největší pravděpodobností účelově vybrané) případové studii Jihoafrické republiky a americkém finančním programu USAID (jež navíc tvoří necelých 5 stran ze 67-stránkové práce).

Oba problematické aspekty práce jsou neoddělitelně spjaty a pojí je dohromady zejména neukotvenost práce do jednoho formátu, tj. buď teoretické či empirické práce. V mnoha případech je samozřejmě možné skloubit obě varianty dohromady a z FHS samotné známe dost případů

výborných bakalářských prací, kdy to studující úspěšně učinili. Nicméně v této konkrétní práci se toto propojení – pokud to byl záměr, což není jasné, neboť autorka se k tomu nikde v práci nevyjadřuje – nezdařilo a výsledek je velmi problematický. Na str. 5 autorka formuluje hlavní tezi práce, již je „zaměřením na roli občanské společnosti obecně a specificky na její roli ve vývojové politice. Hlavní otázka, na kterou tato práce odpovídá, je zda přístup občanské společnosti ve vývojové politice dospívá k soumraku své popularity.“ Na str. 6 pak autorka sděluje, že její „hlavní výzkumná otázka je budoucnost teorie občanské společnosti“ a dodává, že „prostřednictvím zkoumání problémů, jež vznikly aplikací teorie občanské společnosti [ve specifickém prostředí JAR] se dozvíme, zda popularita přístupu občanské teorie ve vývojové politice upadá.“ Jinými slovy, z tohoto úvodu je zřejmé, že autorka otázku druhu práce vůbec neřeší a oba (velmi specifické přístupy) mísí bez jakékoliv argumentační či metodologické reflexe dohromady. Na jednu stranu je práce z devadesáti procent kontextualizací konceptu občanské společnosti a představováním různých teorií, na druhou stranu má autorka ambice odpovědět na empirické otázky prostřednictvím případové studie.

Již na straně 30 autorka začleňuje sekci (dva krátké odstavce) o „propojení teorie a praxe“. Zde argumentuje, že je sice „těžké určit linii mezi vlivem teorie a vytvářením politiky“ (policymaking), neboť obě jsou úzce propojené, nicméně „v této studii je akademické práci dán větší kredit, neboť je flexibilnější a rychleji reaguje na změny než rigidní instituce.“ Jako „důkaz „interaktivního vztahu mezi akademií a vytvářením politiky““ pak uvádí „kariéru profesora Roberta Putnama“, jež se „díky svým knihám“ stal výzkumníkem Světové banky (30). Takto povrchní úvaha na téma propojení teorie a praxe je podle mého názoru i pro bakalářskou práci nedostatečná. Poté se autorka nicméně opět pouští do vyjmenovávání a popisu vývojových teorií, jimiž vyplňuje dalších 17 stran textu. Teprve poté následuje asi 5ti stránková případová studie Jihoafrické republiky a USAID, než autorka přistupuje k závěrečným argumentům a hodnocením.

Práce bohužel postrádá jakoukoliv metodologickou sekci, z níž by vyplynulo, jak autorka postupovala při výběru své případové studie, jaká data ke své (absentující) analýze vybírá a jak je hodnotí, a samozřejmě také, jakým způsobem je tato empirická studie propojená s jejím teoretickým úvodem a odpovídá na hlavní výzkumnou otázku práce. Není totiž vůbec zřejmé, v čem přesně pro autorku koncept „případové studie“ spočívá, neboť empiricky v práci sama nezkoumá nic, pouze ze sekundární literatury vytahuje jeden příklad demokratické asistence ve světě. Jelikož se tedy nejedná o vlastní výzkum a analýzu případu, na němž by autorka testovala relevanci své hypotézy, ale pouze o vybraný příklad, jež (nepřekvapivě) dokládá autorčino přesvědčení, že asistence demokracií (democracy assistance) je na ústupu, metodologicky je tento postup více než problematický. Jedná se o totiž o účelový výběr evidence, jež tudíž nemá žádnou validitu pro hlavní argument práce.

Na konci práce se pak autorka pouští do ambiciózních závěrů, pro které neposkytuje dostatek evidence – což opět souvisí s celkovým pojetím práce, neboť dle mého názoru takto pojatá práce na takto formulované otázky nemůže vůbec odpovědět. Hlavní otázkou, již si v sekci hodnotící teorii občanské společnosti (53-58) autorka klade, je zda „větší finanční prostředky, vynaložené na podporu demokracie, jsou proporční výsledkům“, tj. nástupu demokracie v podporovaných zemích. Autorka dochází k závěru, že nikoliv: „Navzdory obrovským sumám investovaným do neziskových organizací, jako reprezentantům občanské společnosti na celém světě, nevidíme proporční nárůst demokracií“ (54) a „investice do občanské společnosti nepříšly úplně nazmar, nicméně nesplnily a ani nemohly splnit vysoká očekávání“ (55). Nutno podotknout, že tyto závěry jsou jednak velmi povrchní, ale hlavně, a to je v kontextu této bakalářské práce možná podstatnější, práce nenabízí žádné důkazy, jež by takové závěry mohly potvrdit. Jedinou evidencí, kterou autorka nabízí, je již zmíněná případová studie JAR, jejíž závěry autorka aplikuje na „celý svět“. Na začátku práce je zřejmé, že autorka si je vědoma kontextualizace konceptu občanské společnosti a jeho specifčnosti v různých historických a politicko-společenských kontextech, nicméně v aplikaci samotné a celkové realizaci své práce tuto kontextualizaci a specifčnost sama (trochu nepochopitelně) podkopává.

Celkově tedy práci hodnotím jako velmi zajímavou – v některých ohledech vynikající, ale v důležitých aspektech dost problematickou, takže jako výchozí bodové ohodnocení pro závěrečnou ústní obhajobu navrhuji 32 bodů.

Věra Sokolová, Ph.D.

vedoucí katedry genderových studií FHS UK - oponentka práce